

Vitaliy Fedianin*Institute of International relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)***Abraham Accords as a Landmark in the Foreign Policy of the United Arab Emirates**

The foreign policy of the United Arab Emirates is characterized by mobility, flexibility and ability to respond to quickly changing conditions. By signing a US-mediated agreement on full normalization with Israel the UAE's top political leadership has demonstrated a willingness to take risks and work hard to secure its own national interests and create a new geopolitical environment in the Middle East. The strategic plan envisages that successful bilateral Emirati-Israeli relations should become a reference point for other countries in the region. In the near future this factor will have a significant impact on the development of the regional situation and needs to be studied.

The purpose of the article is to determine the main directions of development of bilateral relations between the UAE and Israel based on the analysis of the Treaty of Peace, Diplomatic Relations and Full Normalization between the United Arab Emirates and Israel. The process of development of political dialogue between the countries, establishment of diplomatic relations and the progress that the countries managed to achieve in the year after the signing of peace agreements is examined in details. The paper assesses the impact of Abraham Accords on the UAE's foreign policy in the context of the de-escalation and resolution of the Palestinian-Israeli conflict. It has been proved that Emirati diplomacy now plays more active role and has more opportunities for effective participation in the Palestinian-Israeli settlement. At the same time the Emirates continues to support the "two-state solution", advocating creation of an independent Palestine with its capital in East Jerusalem.

To obtain scientific results general and special policy research methods, namely methods of analysis, content analysis, comparison and synthesis were used in the article.

It is proved that the current foreign policy of the UAE is capable of diplomatic breakthroughs for implementation of economic, investment and technological priorities, as well as other projects that will contribute to the development of the state and its digital, technical, and scientific advantage. The normalization of relations with Israel has been found to be in line with the UAE's strategic principles for the next 50 years. It has been suggested that the normalization of relations with Israel opens new prospects for the UAE in relations with the United States and creates additional opportunities in the confrontation with Iran.

Keywords: UAE, Israel, USA, Normalization, Treaty, Peace, Abraham Accords, Middle East

Віталій Федянін*Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)***Авраамові угоди як знакова подія зовнішньої політики Об'єднаних Арабських Еміратів**

Зовнішня політика Об'єднаних Арабських Еміратів характеризується мобільністю, гнучкістю і здатністю швидко реагувати на зміни. Підписуючи за посередництва США договір про нормалізацію відносин з Ізраїлем, вище політичне керівництво ОАЕ продемонструвало готовність до ризику і напруженої роботи заради забезпечення власних національних інтересів і створення нового геополітичного середовища на Близькому Сході. Стратегічний задум передбачає, що успішні за всіма параметрами двосторонні еміратсько-ізраїльські відносини мають стати орієнтиром для інших країн регіону. Найближчим часом цей фактор матиме значний вплив на розвиток регіональної ситуації і потребує вивчення.

Метою статті є визначення основних напрямків розвитку двосторонніх відносин між ОАЕ та Ізраїлем на основі аналізу Договору про мир, дипломатичні відносини та повну нормалізацію між Ізраїлем та ОАЕ. Детально розглянутий процес розвитку політичного діалогу між країнами, встановлення дипломатичних відносин і прогрес, якого вдалося досягти країнам за рік після підписання мирних домовленостей. Оцінено вплив Авраамових угод на зовнішню політику ОАЕ у контексті деескалації та розв'язання палестино-ізраїльського конфлікту. Встановлено, що відтепер еміратська дипломатія грає помітно активнішу роль і має більше можливостей для ефективної участі у палестино-ізраїльському врегулюванні. При цьому Емірати продовжують підтримувати принцип «двох держав», виступаючи за створення незалежної Палестини зі столицею у Східному Єрусалимі.

Для отримання наукових результатів у статті використовуються загальні та спеціальні політичні методи дослідження, а саме методи аналізу, контент-аналізу, порівняння та синтезу.

Доведено, що сучасна зовнішня політика ОАЕ здатна на дипломатичні прориви заради реалізації економічних, інвестиційних та технологічних пріоритетів, а також інших проєктів, які сприятимуть розвитку держави і набуттю нею цифрової, технічної та наукової переваги. З'ясовано, що нормалізація відносин з Ізраїлем відповідає стратегічним принципам ОАЕ на наступні 50 років. Висловлено припущення, що нормалізація відносин з Ізраїлем відкриває для ОАЕ нові перспективи у відносинах з США і створює додаткові можливості у протистоянні з Іраном.

Ключові слова: ОАЕ, Ізраїль, США, нормалізація, договір, мир, Авраамові угоди, Близький Схід

Вступ.

Нормалізація відносин між ОАЕ та Ізраїлем за посередництва США стала стратегічним кроком еміратської зовнішньої політики. Вище керівництво Еміратів продемонструвало, що здатне виходити за усталені десятиліттями рамки і боротися за нову реальність. Водночас ефект від цих зовнішньополітичних дій змінює не тільки формат двосторонніх еміратсько-ізраїльських відносин. Авраамові угоди змінили і характер міжнародних відносин на Близькому Сході. Співробітництво ОАЕ та Ізраїлю неминуче впливає на регіональну геополітику і у подальшому впливатиме на країни регіону.

Метою статті є визначення основних напрямків розвитку двосторонніх відносин між ОАЕ та Ізраїлем на основі аналізу Спільної заяви США, Ізраїлю та ОАЕ про нормалізацію відносин, а також Договору про мир, дипломатичні відносини та повну нормалізацію між Ізраїлем та Об'єднаними Арабськими Еміратами з метою виділення основних напрямків розвитку відносин та визначення стратегічних задач сторін. Для цього також проаналізований прогрес, досягнутий за рік після підписання мирних домовленостей у розбудові співпраці між ОАЕ та Ізраїлем. Окремо розглянутий процес деескалації палестино-ізраїльського конфлікту у травні 2021 р. за участі еміратської дипломатії. Коротко розглянуті перспективи Авраамових угод у контексті геополітики, відносин з США та основними країнами Азії.

Обрана для статті тема характеризується новизною. Матеріалом для дослідження стали тексти Спільної заяви США, Ізраїлю та ОАЕ про нормалізацію відносин, Договору про мир, дипломатичні відносини та повну нормалізацію між Ізраїлем та Об'єднаними Арабськими Еміратами, а також доповіді

та заяви Міністерства закордонних справ та міжнародного співробітництва ОАЕ, аналітичні публікації Еміратського центру політики та Дипломатичної академії Еміратів, публікації еміратських та світових ЗМІ, повідомлення посадових осіб на своїх офіційних сторінках у соціальних мережах.

Враховуючи високу актуальність, тема нормалізації еміратсько-ізраїльських відносин і її вплив на подальший розвиток регіону Близького Сходу досліджується досить широко. Переважна більшість досліджень концентрується на впливі мирних домовленостей на подальший розвиток регіону. Водночас бракує комплексних досліджень напрямків розвитку двосторонніх відносин між ОАЕ та Ізраїлем, на чому робить акцент ця стаття і від чого залежить ефективність впливу Авраамових угод на трансформацію Близького Сходу.

У статті «Авраамові угоди – зміна парадигми чи реальна політика?», підготовленому Товою Норлен і Таміром Сінаєм з Європейського центру досліджень у сфері безпеки ім. Джорджа К. Маршала (George, 2020) аналізуються мотиви і розрахунки підписантів Авраамових угод – Ізраїлю, США та ОАЕ. Підкреслюється, що нормалізація символізує початок значних зрушень у геополітиці на Близькому Сході, де довгий час панувала відмова арабських монархій від контактів з Ізраїлем. Для розуміння потенційних наслідків розглядаються внутрішні і зовнішні причини, які підштовхнули сторони до домовленостей. Зокрема автори вважають, що мирний документ дозволив ізраїльському прем'єрові уникнути контрверсійного плану анексії на Західному березі. У свою чергу, ОАЕ офіційно використовують це, наголошуючи, що їхні дії допомогли зупинити анексію. При цьому Емірати отримують серйозні переваги від співпраці з Ізраїлем у галузі економіки, ВТС і

безпеки. Для адміністрації Президента США Дональда Трампа Авраамові угоди стали першим реальним зовнішньополітичним досягненням, що було особливо важливо напередодні президентських виборів. У висновках говориться, що Авраамові угоди можуть мотивувати інші арабські країни до нормалізації відносин з Ізраїлем, однак при цьому складні питання палестинського врегулювання або відносини з Іраном залишатимуться в стороні, що може призвести до ізоляції ІРІ та палестинців і провокуватиме їх на реакцію.

У роботі «Розкладання намету Авраама: людський вимір нормалізації між ОАЕ та Ізраїлем» (Pitching Abraham's Tent, 2021), підготовлений групою авторів на чолі з Йоелем Гузанським, розглядається людський вимір Авраамових угод. Автори дійшли висновку, що мирні угоди між партнерами США на Близькому Сході посилюють фронт проти акторів, які дестабілізують регіон, тому Вашингтон зацікавлений в успіху мирних домовленостей. Не дивлячись на перший оптимізм, змістовні стосунки між населенням ОАЕ, Ізраїлю та Бахрейну мають подолати ще низку викликів, щоб у довгостроковій перспективі стати фактором посилення Авраамових угод.

Результати дослідження.

Новий історичний етап зовнішньої політики ОАЕ розпочався 13 серпня 2020 року, коли була оприлюднена Спільна заява Сполучених Штатів Америки, Держави Ізраїль та Об'єднаних Арабських Еміратів. Цим документом Президент Дональд Трамп, Прем'єр-міністр Бен'ямін Нетаньяху та Спадкоємний принц, Заступник Верховного Головнокомандувача Збройних Сил ОАЕ Мухаммад бін Заїд Аль Нагаян оголосили про повну нормалізацію відносин між Ізраїлем та ОАЕ.

У заяві міститься достатньо чітка аргументація цього стратегічного зовнішньополітичного кроку. Зокрема, наголошено, що «цей історичний дипломатичний прорив сприятиме досягненню миру в регіоні Близького Сходу і є свідченням сміливої дипломатії, бачення трьох лідерів та мужності Об'єднаних Арабських Еміратів та Ізраїлю намітити новий шлях, який відкрис великий потенціал у регіоні. Усі три країни стикаються з

багатьма спільними викликами і спільно виграють від сьогоднішніх історичних досягнень» (Joint Statement, 2020).

Сторони домовленості планують докорінно змінити систему відносин на Близькому Сході. Головним інструментом трансформації є максимальна активізація двосторонніх відносин у сферах інвестицій, безпеки, телекомунікацій, енергетики, навколишнього середовища, туризму, охорони здоров'я, культури. Відносини між ОАЕ та Ізраїлем, як «найбільш динамічними суспільствами та розвинутими економіками Близького Сходу» (Joint Statement, 2020), мають стати прикладом для близькосхідного регіону, а також каталізатором його трансформації за рахунок стимулювання економічного зростання, посилення технологічних інновацій та налагодження більш тісних взаємовідносин між людьми. США, Ізраїль та ОАЕ висловлюють переконання, що аналогічні дипломатичні прориви можливі і з іншими країнами, тому Ізраїль призупинить політику поширення свого суверенітету на палестинські території і сконцентрується на розширенні зв'язків з арабським та мусульманським світом.

Як найбільш надійні регіональні партнери Вашингтона Ізраїль та ОАЕ мають запустити вказаний процес близькосхідної трансформації за рахунок активізації дипломатичної, торговельної та безпекової співпраці. Саме посилення дипломатичної складової, економічна інтеграція та більш тісна безпекова координація повинні стати основою успішної реалізації Стратегічної програми для Близького Сходу (Strategic Agenda for the Middle East). Таку назву має план перетворення регіону Близького Сходу, який має бути розроблений і запущений за участі США, Ізраїлю та ОАЕ.

Офіційне оформлення досягнутих домовленостей відбулося 15 вересня 2020 року у Білому домі. Міністр закордонних справ та міжнародного співробітництва Об'єднаних Арабських Еміратів Абдулла бін Заїд Аль Нагаян та Прем'єр-міністр Держави Ізраїль Бен'ямін Нетаньяху у присутності Президента Сполучених Штатів Америки Дональда Трампа підписали Договір про мир, дипломатичні відносини та повну нормалізацію між Ізраїлем та Об'єднаними Арабськими Еміратами. Інша, більш вживана

назва цього документу Авраамові мирні угоди (англійською – Abraham Accords).

Серед основних, зафіксованих у документі домовленостей, встановлення дипломатичних та консульських відносин, обмін послами-резидентами. Фундаментальною основою двосторонніх еміратсько-ізраїльських відносин визнається співпраця і координація у сфері миру та стабільності. Визнаючи нову еру мирних дружніх відносин, країни зобов'язуються вживати усіх необхідних заходів задля попередження терористичних та ворожих дій проти одна одної. Саме цей 4-ий пункт Договору визначає спільний інтерес ОАЕ та Ізраїлю у протидії політиці Ірану в регіоні. Ісламська Республіка Іран взагалі жодним словом не згадується у документі, однак саме ця країна вважається еміратським керівництвом серйозною зовнішньою загрозою і всебічна співпраця з Ізраїлем є абсолютно логічною і природною відповіддю у контексті протидії іранському фактору, зокрема блокуванні зусиль Тегерану щодо розширення регіонального впливу, розвитку програми балістичних ракет або потенційного отримання ядерної зброї.

Договір в принципі не містить жодних складних або конфліктних питань міжнародного порядку денного, фокусуючись на двосторонніх відносинах між ОАЕ та Ізраїлем. Це відповідає головній стратегічній меті – запустити процес трансформації Близького Сходу за рахунок активізації еміратсько-ізраїльської співпраці. У Договорі фіксуються наступні сфери спільного інтересу, на яких планується зробити особливий акцент: фінанси та інвестиції; цивільна авіація; візи та консульські послуги; інновації, торгівля та економічні відносини; охорона здоров'я; наука, технології та мирне використання космосу; туризм, культура та спорт; енергетика; навколишнє середовище; освіта; морські домовленості; телекомунікації та пошта; сільське господарство та продовольча безпека; вода; юридично-правова співпраця (The Abraham Accords, 2020). У додатку до Договору коротко, на 3-х сторінках, у загальних рисах прописані основні напрямки співпраці по кожному названому пункту.

Через рік після підписання Договору можна зробити деякі висновки щодо

його ефективності та впливу на розвиток двосторонніх відносин ОАЕ-Ізраїль і регіональної ситуації.

Серед головних і найбільш очевидних висновків – відбулася потужна активізація співпраці між ОАЕ та Ізраїлем. Вже 20 жовтня 2020 р., тобто трохи більше, ніж через місяць після підписання домовленостей про нормалізацію перша в історії двосторонніх відносин офіційна еміратська делегація здійснила візит до Ізраїлю. Цьому не завадила складна епідеміологічна ситуація. Через ситуацію з коронавірусом був обраний спеціальний формат, який обмежив візит 5 годинами у межах міжнародного аеропорту імені Бен-Гуріона (Video: UAE, 2020). Тобто перша еміратська офіційна делегація, очолювана державним міністром фінансів Убейдом бін Хумейдом Аль-Таєром та міністром економіки Абдуллою бін Тоуком Аль-Маррі у супроводі міністра фінансів США Стівена Мнучіна, навіть не змогла вийти за межі аеропорту, але візит був проведений і він став початком офіційної співпраці.

1 березня 2021 р. Мухаммад Аль Хаджа вручив вірчі грамоти Президенту Ізраїлю Реувену Рівліну як перший Посол Об'єднаних Арабських Еміратів в Ізраїлі. «Авраамів Договір залишиться сяючим маяком в історії людства для усіх миролюбних людей, як такий, що створив нову реальність», - зазначив еміратський дипломат (UAE Ambassador, 2021).

Перший зустрічний візит ізраїльської сторони відбувся 29-30 червня 2021 р. Міністр закордонних справ Ізраїлю Яір Лапід здійснив перший офіційний візит до Об'єднаних Арабських Еміратів. Він взяв участь у церемонії відкриття Посольства Ізраїлю в Абу-Дабі та консульства Ізраїлю у Дубаї. Відбулися його переговори з Міністром закордонних справ та міжнародного співробітництва ОАЕ Абдуллою бін Заїдом Аль Нагаяном. За результатами зустрічі міністри підписали Угоду про торговельно-економічне співробітництво. На честь міністра закордонних справ Ізраїлю та ізраїльської делегації відбулася офіційна вечеря. Яір Лапід відвідав павільйон Ізраїлю на Всесвітній виставці «Експо - 2020» у м. Дубай.

У спільній заяві міністрів закордонних

справ наголошується, що Авраамові угоди стали маяком, який готує шлях для інших країн, що прагнуть приєднатися до кола миру, який забезпечить стабільність і процвітання двох країн, а також всього регіону (ماو قل الكو، 2021). Сторони домовилися створити спільну економічну комісію під головуванням міністрів економіки двох країн для максимальної активізації торговельно-економічних відносин. Розпочалися переговори по угоді з вільної торгівлі між державами. Було домовлено, що тісний стратегічний діалог забезпечить ефективний механізм посилення миру в регіоні. Наголошується, що сміливе рішення, прийняте керівництвом ОАЕ та Ізраїлю, готує шлях для історичних змін в регіоні і кращого майбутнього для його населення. Це вкотре акцентує важливість еміратсько-ізраїльського партнерства для успішної реалізації Стратегічної програми для Близького Сходу.

На церемонії відкриття посольства Ізраїлю в Абу-Дабі еміратська сторона була представлена міністром культури і молоді ОАЕ Нурою Аль-Каабі. І знову у заявах міністрів акцент робився на тому, що Емірати та Ізраїль, які вважаються одними з найбільших двигунів інновацій та розвитку в регіоні, надихнули інші країни регіону наслідувати їхній приклад і працювати над досягненням постійного миру в регіоні. З відкриттям посольства Ізраїлю в Абу-Дабі відбуватиметься зростання та розширення каналів співпраці у всіх основних секторах.

За кілька місяців після відкриття посольства, 11 жовтня 2021 р., в Абу-Дабі заступник міністра закордонних справ та міжнародного співробітництва ОАЕ Халед Абдулла Більгуль прийняв копії вірчих грамот Посла Ізраїлю в ОАЕ Аміра Хаєка (MoFAIC Receives Copy, 2021).

На церемонії відкриття консульства Ізраїлю в Дубаї еміратська сторона була представлена державним міністром з питань штучного інтелекту та цифрової економіки ОАЕ Умаром Аль-Улама. Еміратський посадовець підкреслив, що країни працюють як близькі партнери у галузі наукових і технічних інновацій задля подолання пандемії COVID-19.

Виходячи із подібних заяв, можна констатувати, що ОАЕ прагнули

продемонструвати, що нормалізація відносин з Ізраїлем відкриває для країни шляхи до співпраці у сфері високих технологій, науки та інновацій, що позитивно вплине на прогрес і розвиток Еміратів. Це сприяє зменшенню негативних настроїв і негативного ставлення до відносин з Ізраїлем як всередині країни, так і з боку арабського і мусульманського світу.

Яір Лапід також використав свій офіційний візит до ОАЕ, щоб надіслати чіткий меседж країнам регіону про готовність нового уряду Ізраїлю до нормалізації відносин за аналогією, як це було зроблено з ОАЕ та Бахрейном. Ізраїльський міністр підкреслив, що його країна прагне миру з усіма країнами регіону. Він заявив, що Ізраїль нікуди не подінеться з мапи Близького Сходу і потрібно прийняти цей факт (Inaugurating Embassy, 2021). «Авраамові угоди – це доказ того, що може статися, коли країни вирішують дивитися у майбутнє, коли ми вибираємо мир, а не війну, співпрацю, а не конфлікт», - підкреслив міністр (Yair Lapid, 2021). За його словами, це послання решті країн Близького Сходу та світу, що Ізраїль та його новий уряд готові до розширення Авраамових угод. «Що ми хочемо зробити, то це бути здатними розширити Авраамові угоди на весь регіон», - заявив Яір Лапід, при цьому окремо виділивши Саудівську Аравію як один з найбільших пріоритетів на цьому шляху (Yair Lapid, 2021).

Офіційне відкриття Посольства ОАЕ в Ізраїлі відбулося 14 липня 2021 р. Посол ОАЕ в Ізраїлі Мухаммад Аль Хаджа урочисто підняв еміратський прапор у присутності Президента Ізраїлю Іцхака Герцога та державного міністра з питань продовольчої та водної безпеки ОАЕ Мар'ям Аль-Мхейрі (ماو قل الكو، 2021). Посольство ОАЕ знаходиться у будівлі Тель-Авівської фондової біржі. У своїй промові ізраїльський президент акцентував увагу на тому, що відкриття посольства ОАЕ у Тель-Авіві є новим етапом у спільній подорожі до майбутнього, де пануватиме мир, процвітання і безпека Близького Сходу. За його словами, мирна угода між ОАЕ та Ізраїлем збереже життя і допоможе регіону розвиватися. У свою чергу, Посол ОАЕ також заявив, що настав час нового підходу та мислення для визначення кращого шляху для майбутнього регіону.

Тобто обидві сторони чітко роблять проекцію своїх двосторонніх відносин на подальший розвиток близькосхідного регіону.

Під час цього візиту до Ізраїлю Мар'ям Аль-Мхейрі підписала меморандум про взаєморозуміння з міністерством сільського господарства Ізраїлю, спрямований на розвиток співпраці у галузі продовольчої безпеки, виробництва продовольства, поставок продовольства та науково-дослідних робіт у сільськогосподарській сфері. Для розвитку торговельно-економічної співпраці ОАЕ та Ізраїль також створили Бізнесову раду.

Наступним важливим етапом розвитку політико-дипломатичного діалогу став офіційний візит Міністра закордонних справ та міжнародного співробітництва ОАЕ Абдулли бін Заїда Аль Нагаяна до США. Головною метою було проведення тристоронніх переговорів з Державним секретарем США Ентоні Блінкеном та Міністром закордонних справ Ізраїлю Яіром Лапідом, під час яких був обговорений прогрес і розвиток ситуації після підписання Авраамових мирних угод. За результатами було оголошено про створення двох нових тристоронніх робочих груп: перша – з питань релігійного співіснування, друга – з питань води та енергії. США, Ізраїль та ОАЕ продовжують роботу над Стратегічною програмою для Близького Сходу.

13 жовтня 2021 р. у Вашингтоні під час спільної прес-конференції Абдулла бін Заїд Аль Нагаєн заявив, що його країна вражена зростанням двосторонніх відносин з Ізраїлем і він планує найближчим часом здійснити візит до цієї країни (Abdullah bin Zayed, 2021). Він наголосив, що чим більш успішними будуть відносини ОАЕ-Ізраїль, тим більше шансів, що ізраїльтяни та палестинці зрозуміють ефективність подібного підходу, який вартий «інвестицій» та «ризиків». За його словами, на Близькому Сході не може бути миру, поки Ізраїль та палестинці не будуть за столом переговорів.

Оскільки окрім посилення дипломатичної складової та більш тісної безпекової координації важливим фактором, який сприятиме стабілізації регіону Близького Сходу, є стимулювання економічного зростання, посилення технологічних інновацій та налагодження більш тісних

взаємовідносин між людьми, то і тут за рік був досягнутий суттєвий прогрес. 16 жовтня 2021 р. в м. Дубай на церемонії відкриття національного павільйону Ізраїлю на Всесвітній виставці «Експо-2020» відбулася зустріч державного міністра з питань розвитку бізнесу, малих і середніх проектів ОАЕ Ахмада Аль-Фаллясі з міністром туризму Ізраїлю Йоелем Раззововим. Було підкреслено, що за рік після нормалізації відносин обсяг нафтової торгівлі між країнами сягнув 700 млн дол. США, а кількість ізраїльських туристів, які відвідали Емірати, не зважаючи складнощів, пов'язаних з коронавірусом, становить близько 250 тисяч (UAE, Israel review, 2021).

В огляді, підготовленому посольством ОАЕ в США станом на 3 вересня 2021 р. (The UAE and Israel, 2021), зазначено, що у торговельно-економічній сфері за останній рік ОАЕ та Ізраїль підписали 16 різних угод і меморандумів. У сфері енергетики та навколишнього середовища підписано 5 документів. Серед них варто виділити підписаний 26 квітня 2021 р. меморандум про взаєморозуміння між еміратською компанією «Mubadala Petroleum» та ізраїльською компанією «Delek Drilling» щодо купівлі за 1,1 млрд дол. США 22-відсоткової частки у морському газовому родовищі Тамар у Східному Середземномор'ї. Документ є попереднім і необов'язковим до виконання, однак він демонструє значну зацікавленість еміратських інвесторів не тільки у розширенні свого «газового» портфоліо, що відповідає стратегії ОАЕ відносно енергетичного переходу, але й готовність до стратегічних інвестицій в Ізраїль. У сфері технологій підписано 4 документи; у сфері охорони здоров'я – 12 документів; у сфері туризму та авіації – 5 документів; у сфері міжлюдських відносин – 11 документів. Загальна кількість – 53 документи, які охоплюють величезну кількість напрямків двостороннього еміратсько-ізраїльського співробітництва.

Окрім бурхливого розвитку у всіх сферах упродовж року після підписання Авраамових угод відносини між ОАЕ та Ізраїлем зазнали і серйозного виклику. Пов'язаний цей виклик був з ескалацією ситуації у зоні палестино-ізраїльського конфлікту. Подібні ситуації передбачалися еміратською стороною, тому

одним з аргументів нормалізації відносин з Ізраїлем була більш ефективна роль ОАЕ у палестино-ізраїльському мирному процесі. Передбачалося, що більш тісні контакти з ізраїльською стороною сприятимуть прямій участі Еміратів у мирному процесі і допоможуть стримувати сторони конфлікту від агресивних дій на користь відновлення переговорів. Так і відбулося. ОАЕ упродовж усього періоду ескалації проводили активну дипломатичну роботу та інтенсивні консультації зі сторонами конфлікту, США, Єгиптом, Йорданією. Це підтвердило припущення, що нормалізація відносин між ОАЕ та Ізраїлем призведе до більшого залучення еміратської зовнішньої політики у палестино-ізраїльський конфлікт. Мирна угода між ОАЕ та Ізраїлем пройшла перший справжній тест і довела свою стійкість, подолавши чергову ескалацію палестино-ізраїльського конфлікту.

8 травня 2021 року Державний міністр закордонних справ ОАЕ Халіфа Шахін Аль-Марар висловив глибоку стурбованість насильством в окупованому Східному Єрусалимі, рішуче засудив штурм мечеті Аль-Акса та переміщення палестинських сімей з району гори Шейх Джаррах, що призвело до численних поранень серед цивільного населення (UAE Calls on Israel, 2021). За його словами, Емірати рішуче засуджують штурм ізраїльською владою мечеті Аль-Акса, наголосивши на відповідальності ізраїльської влади – відповідно до норм міжнародного права – за захист прав палестинців відправляти свої релігійні права, а також запобігати діям, які порушують святість мечеті Аль-Акса. Він закликав владу Ізраїлю взяти на себе відповідальність за деескалацію, припинити усі напади та кроки, що призводять до постійної напруженості, та зберегти історичну ідентичність окупованого Єрусалима, одночасно проявляючи спокій та максимальну стриманість задля уникнення загрози регіональному миру та стабільності. Дипломат окремо підкреслив необхідність поважати роль Йорданії у захисті святих місць, визначену міжнародним законодавством.

10 травня 2021 р. в Абу-Дабі відбулася зустріч Спадкоємного принца Абу-Дабі Мухаммада бін Заїда Аль Нагаяна та Прем'єр-

міністра Йорданії Бішера Аль-Хасауна (فل الكو، 2021). Голова йорданської делегації передав Спадкоємному принцу Абу-Дабі усне послання Короля Йорданії Абдулли II щодо стратегічних двосторонніх відносин та шляхів їх подальшого розвитку. Йорданський прем'єр окремо повідомив про зусилля його країни, спрямовані на збереження ісламських та християнських святих Єрусалима у світлі останніх подій навколо цього міста. У свою чергу, Спадкоємний принц Абу-Дабі висловив занепокоєння останніми подіями в Єрусалимі, засудив усі форми насилля, які суперечать гуманним цінностям та принципам, та наголосив на необхідності припинення дій, що призводять до ескалації та порушують святість мечеті Аль-Акса.

Окремий діалог ОАЕ проводили з АРС. 23 травня 2021 року відбулася телефонна розмова Спадкоємного принца Абу-Дабі Мухаммада бін Заїда Аль Нагаяна та Президента Єгипту Абдульфаттаха Ас-Сісі (فل الكو، 2021). Еміратський посадовець привітав припинення вогню у Секторі Газа і висловив підтримку Еміратів єгипетським зусиллям, спрямованим на забезпечення безпеки та стабільності у регіоні. Він високо оцінив дії АРС, які призвели до припинення вогню, та гуманітарну роль Єгипту, що дозволила зберегти життя цивільного населення. М.З. Аль Нагаян підкреслив, що керівництво Ізраїлю та Палестини має докласти додаткові зусилля для стабілізації. При цьому він зазначив, що ОАЕ готові до роботи з усіма сторонами для пошуку шляхів деескалації і встановлення миру.

Більш емоційно позицію ОАЕ висловив дипломатичний радник Президента ОАЕ Анвар Гаргаш, який 11 травня 2021 р. на своїй сторінці у мережі Твіттер написав: «Емірати виступають за права палестинців, за припинення ізраїльської окупації, за рішення за принципом двох держав, за незалежну Державу Палестина зі столицею у Східному Єрусалимі. Це історична і принципова непохитна позиція. І наскільки сумні образливі вирази у рамках нескінченних регіональних арабських громадянських війн, та експлуатація страждань палестинського народу заради негідних вузьких інтересів» (Anwar Gargash, 2021). Таким чином, він висловив підтримку Палестині, але при цьому уникнув прямих обвинувачень у бік

Ізраїлю. Також він прозоро натякнув, що ОАЕ вибудовують власні відносини з Ізраїлем і не будуть зважати на окремі негативні позиції щодо цього факту з боку інших держав.

За ініціативою ОАЕ 12 травня 2021 р. відбулося надзвичайне онлайн-засідання Арабського міжпарламентського союзу (АМС), в рамках якого розглядалася ситуація навколо Єрусалима та мечеті Аль-Акса. Голова Федеральної національної ради ОАЕ Сакр Губбаш в якості президента АМС підтвердив, що палестинська проблема перебуває у свідомості та серці кожного араба, підкресливши необхідність справедливого вирішення палестинської проблеми. За результатами засідання на сайті АМС була оприлюднена заява президента АМС, голови ФНР ОАЕ Сакра Губбаша з нагоди 73-ї річниці Накби (داحاتال، 2021). Наголошується, що неможливо забезпечити безпеку, мир і стабільність, якщо Ізраїль не дотримується законних міжнародних рішень. Мирне існування Ізраїлю обумовлене реалізацією принципу «двох держав», Ізраїлю та Палестини, що будуть мирно існувати у рамках кордонів до 4 червня 1967 р., йдеться у заяві. Водночас АМС закликає палестинців об'єднатися і створити єдиний палестинський національний уряд, здатний до протистояння ізраїльським планам по розширенню поселень. У заяві також міститься заклик до міжнародної спільноти та РБ ООН вжити усіх необхідних заходів для виконання Ізраїлем міжнародних рішень.

Активну роботу проводив Міністр закордонних справ та міжнародного співробітництва ОАЕ. 14 травня 2021 р., була оприлюднена заява міністра закордонних справ ОАЕ, в якій він висловив глибоку стурбованість Еміратів через ескалацію насилля в Ізраїлі та Палестині. А.З.Аль Нагаян закликав до негайного припинення насилля і закликав сторони до максимальної стриманості (UAE Alarmed, 2021). «Події минулого тижня були похмурим нагадуванням про нагальну потребу мирного діалогу та примирення. Ми розмірковуємо над обіцянкою, яку дотримуються Авраамові угоди для нинішніх та майбутніх поколінь, жити зі своїми сусідами у мирі, гідності та процвітання», – зазначив міністр. За його словами, справжньою ознакою керівництва

у такий кризовий момент має стати робота задля деескалації напруженості замість провокацій і силових дій, і ОАЕ готові підтримувати усі зусилля для цього.

Керівник еміратського МЗС проводив активні консультації зі Сполученими Штатами Америки. 17 травня 2021 року відбулася його телефонна розмова з Державним секретарем США Ентоні Блінкеном. Сторони обговорили розвиток ситуації та ескалацію між Сектором Газа та Ізраїлем, а також шляхи розв'язання конфлікту (ماو قل الكو، 2021). А.З.Аль Нагаян підтвердив стабільність стратегічних відносин між ОАЕ та США, наголосивши на підтримці зусиль спеціального посланника США з питань Близького Сходу Хаді Амра, спрямованих на припинення насилля між Ізраїлем та Палестиною. Еміратський міністр зазначив, що підписана між Ізраїлем та ОАЕ угода про повну нормалізацію відносин створює надію для всіх, що можна жити у мирі та стабільності, а не за умов конфлікту і війни, які несуть лише хаос і спустошення. Повторна телефонна розмова між ними відбулася 24 травня 2021 р. Сторони обговорили шляхи посилення безпеки та стабільності на Близькому Сході у контексті домовленостей про припинення вогню між Ізраїлем та рухом «Хамас». Еміратський міністр підтвердив налаштованість ОАЕ поглиблювати стратегічну співпрацю з США задля посилення основ регіональної та світової безпеки. Він також підкреслив важливу роль підписаної між Ізраїлем та ОАЕ угоди про повну нормалізацію відносин у забезпеченні регіональної безпеки та будівництві майбутнього Близького Сходу, де пануватимуть цінності толерантності, співіснування, прогресу та розвитку.

Говорячи про перспективи Авраамових мирних угод, варто звернути увагу на аналітичну публікацію «Еміратсько-ізраїльський мирний договір: регіональний потенціал та стратегічні впливи», підготовлену Еміратським центром політики (The Emirati-Israeli, 2020). Автори переконані, що нормалізація відносин між ОАЕ та Ізраїлем матиме стратегічний вплив на Близький Схід. Посилиться регіональна стабільність завдяки інтенсифікації зв'язків з Ізраїлем на всіх рівнях, що сприятиме зростанню довіри між сторонами. Концентрація на

проектах розвитку та економічній співпраці створить передумови для вирішення складних політичних і територіальних питань. Поглиблюватиметься асоціація країн Перської затоки з «центром» Близького Сходу. Історично країни Аравійського півострова були відносно віддалені від конфліктів у близькосхідному «центрі». Відтепер цей зв'язок істотно посилиться. Авраамові угоди посилять і так звану «вісь помірності», до якої включають ОАЕ, КСА, АРС та Йорданію, на противагу так званій «вісі радикалізму», до якої Еміратський центр політики відніс Катар, Туреччину, Іран, деякі організації і недержавних акторів. Тут варто зазначити, що Росія, яка активно залучена і використовує задля власних інтересів палестино-ізраїльське врегулювання, також негативно поставиться до появи у колі активних учасників процесу Еміратів.

Посилиться потенціал ОАЕ та Ради співробітництва арабських держав Перської затоки у протидії загрозі з боку Ірану. Потрібно відзначити, що ІРІ називає Авраамові угоди «великою помилкою», а нормалізацію відносин ОАЕ з Ізраїлем зрадою (UAE Minister Says, 2020). Водночас Емірати, намагаючись уникати конфлікту з сусідньою країною, навпаки чітко підкреслюють, що договір з ізраїльтянами не направлений проти Ірану. Державний міністр закордонних справ ОАЕ Анвар Гаргаш заявив: «Ізраїльсько-еміратська мирна угода – суверенне рішення, яке не спрямоване проти Ірану. Ми говоримо і повторяємо це. І ми не приймемо втручання у наші рішення, а також відкидаємо загрозу та залякування, незалежно від того, чи це викликано знушеннями, чи тривогою. Ці стратегічні рішення є трансформаційними і мають свою реальність і вплив. Наше рішення направлене у майбутнє і посилює нашу позицію та конкурентоспроможність» (Anwar Gargash, 2020).

Відкриваються нові перспективи співпраці з США. Зокрема йдеться про продажу Еміратам стратегічних озброєнь, а саме 50 одиниць винищувачів F-35 та 18 одиниць безпілотних літальних апаратів MQ-9 Reaper на суму близько 23 млрд дол. США. Завдяки нормалізації відносин з Ізраїлем збільшиться двопартійна підтримка

Еміратів, що зменшуватиме шанси на зміни американської політики по відношенню до ОАЕ при зміні керівництва Білого дому.

Дослідження Дипломатичної академії Еміратів «Авраамові угоди: юридичне пояснення та обсяг співпраці з Азією» (Abraham Accords, 2021) стверджує про значний потенціал тристороннього співробітництва ОАЕ та Ізраїлю з Китаєм, Індією та Південною Кореєю. Серед проєктів розвитку інфраструктури, портів, штучний інтелект, сільське господарство, безпека, протидія тероризму. Серед головних викликів на шляху таких проєктів дослідження називає Іран, який є ідеологічним опонентом Авраамових угод.

Нормалізація відносин і широкомасштабна співпраця з Ізраїлем повністю відповідає затвердженню 9 жовтня 2021 р. Указом Президента ОАЕ №15 від 2021 р. 10 стратегічним принципам ОАЕ на наступні 50 років (مويلا تارامال, 2021). Серед цих принципів:

- повна концентрація на розбудові найкращої та найактивнішої економіки у світі;
- зовнішня політика країни – це інструмент на службі вищих національних інтересів;
- головний двигун подальшого розвитку – це людський капітал;
- добросусідство – основа стабільності;
- зміцнення глобального іміджу Еміратів – національне завдання для всіх організацій;
- цифрова, технічна та наукова перевага ОАЕ створить кордони розвитку та економіки країни;
- система цінностей Еміратів продовжить базуватися на відкритості, толерантності, збереженні прав та поселенні справедливості;
- заклик до миру, переговорів та діалогу для вирішення усіх суперечок – основа зовнішньої політики ОАЕ.

Висновки.

Нормалізація відносин між ОАЕ та Ізраїлем відкрила новий історичний етап на Близькому Сході. Відбувається бурхлива активізація двостороннього еміратсько-ізраїльського співробітництва на всіх напрямках. Країни розвивають політичний діалог, поглиблюють торговельно-економічне, науково-технічне, інвестиційне, культурно-гуманітарне співробітництво.

Основний акцент робиться на максимальній економічній інтеграції і спільних проектах у високотехнологічних сферах. Результати співпраці між ОАЕ та Ізраїлем мають стати «привабливим взірцем» для інших держав Близького Сходу, які зможуть з мінімальними ризиками застосувати вже перевірену модель еміратсько-ізраїльської нормалізації.

Авраамові угоди посилили позиції зовнішньої політики ОАЕ у відносинах з США. Зокрема для Еміратів відкриваються нові можливості у військово-технічній співпраці з Вашингтоном. Також, враховуючи, що однією з основних зовнішніх загроз для ОАЕ є Іран, то партнерські відносини з Ізраїлем, безпекова і військово-технічна співпраця з цією країною значно посилять оборонний потенціал Еміратів.

Реальним викликом на цьому шляху стала чергова ескалація палестино-ізраїльського конфлікту. Авраамові мирні угоди між ОАЕ та Ізраїлем підтвердила свою ефективність у контексті прямого більш ефективного залучення еміратської зовнішньої політики до процесу пошуку рішень цього конфлікту. Офіційна дипломатія ОАЕ мала можливість і здійснювала інтенсивні контакти задля врегулювання ситуації, припинення використання сили і початку мирних переговорів. На відміну від попередніх

етапів відбувався діалог з Ізраїлем, як стороною конфлікту, та США, як країною, за посередництва якої були підписані Авраамові угоди.

Водночас стратегічна мета еміратсько-ізраїльської нормалізації виходить за межі двосторонніх відносин. Стратегічна програма для Близького Сходу, розробка якої планується за участі США, Ізраїлю та ОАЕ, передбачає трансформацію близькосхідного регіону і імпульс цим змінам має надати потужний прогрес еміратсько-ізраїльської співпраці.

Подальші дослідження варто сконцентрувати саме на питанні впливу мирного договору між ОАЕ та Ізраїлем на зміни у зовнішній політиці близькосхідних держав на ізраїльському напрямку. Зокрема це стосується дослідження перспектив укладання угод про нормалізацію відносин Ізраїлю з іншими арабськими країнами, у першу чергу Саудівською Аравією. Це дозволить оцінити правильність розрахунків, закладених в основу проекту «Стратегічна програма для Близького Сходу». Також доцільно продовжувати дослідження ефективності еміратської зовнішньої політики по відношенню до палестино-ізраїльського конфлікту, оцінки ролі еміратської дипломатії в арабо-ізраїльському врегулюванні.

REFERENCES

- Abdullah bin Zayed Meets FMs of US, Israel; Announces Two New Working Groups on Religious Coexistence, Water, Energy Issues. (2021). WAM. Retrieved from <http://wam.ae/en/details/1395302980561>.
- Abraham Accords: Legal Interpretation and Scope for Collaboration with Asia. (2021). Emirates Diplomatic Academy. Retrieved from <https://www.agda.ac.ae/docs/default-source/Publications/eda-insight-jan-2021-eng-abraham-accord.pdf?sfvrsn=8>.
- Anwar Gargash. (2020). Twitter. Retrieved from <https://twitter.com/AnwarGargash/status/1295231799296229377>.
- Anwar Gargash. (2021). Twitter. Retrieved from <https://twitter.com/AnwarGargash/status/1392027677800878080>.
- Inaugurating Embassy in UAE, Israel Tells Region: 'We're Here to Stay'. (2021). Reuters. Retrieved from <https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-foreign-minister-heads-uae-first-official-visit-2021-06-29/>.
- Joint Statement of the United States, the State of Israel and the United Arab Emirates. (2020). Ministry of Foreign Affairs & International Cooperation of the UAE. Retrieved from <https://www.mofaic.gov.ae/en/mediahub/news/2020/8/13/13-08-2020-uae-statement>.
- MoFAIC Receives Copy of Credentials of New Israeli Ambassador to UAE. (2021). WAM. Retrieved from <http://wam.ae/en/details/1395302979431>.
- Pitching Abraham's Tent: The Human Dimension of UAE-Israeli. (2021). Emirates Policy Center. Retrieved from https://epc.ae/storage/briefs/Pitching_Abraham's_Tent_IB_v3.pdf.
- George, C. (2020). The Abraham Accords – Paradigm Shift or Realpolitik? Marshall European Center for Security Studies. Retrieved from <https://www.marshallcenter.org/en/publications/security-insights/abraham-accords-paradigm-shift-or-realpolitik>.
- The Abraham Accords Declaration. (2020). U.S. Department of State. Retrieved from <https://www.state.gov/the-abraham-accords/>.
- The Emirati-Israeli Peace Treaty: Potential Regional and Strategic Implications. (2020). Emirates Policy Center. Retrieved from <https://epc.ae/topic/the-emirati-israeli-peace-treaty-potential-regional-and-strategic-implications>.

- The UAE and Israel: A Year of Progress. (2021). Embassy of the UAE in the USA. Retrieved from https://www.uae-embassy.org/sites/default/files/accords_uae-isr_partnerships_9.3.21.pdf.
- UAE Alarmed by Escalating Spiral of Violence in Israel and Palestine: H.H. Sheikh Abdullah bin Zayed. (2021). Ministry of Foreign Affairs & International Cooperation of the UAE. Retrieved from <https://www.mofaic.gov.ae/en/mediahub/news/2021/5/13/14-05-2021-uae-minister>.
- UAE Ambassador Presents Credentials to Israeli President in Historic First. (2021). The National. Retrieved from <https://www.thenationalnews.com/mena/uae-ambassador-presents-credentials-to-israeli-president-in-historic-first-1.1175288>.
- UAE Calls on Israel to De-escalate Situation in Al-Aqsa and Sheikh Jarrah. (2021). WAM. Retrieved from <https://www.wam.ae/en/details/1395302933505>.
- UAE Minister Says UAE-Israel Agreement not Directed at IRAN. (2020). Reuters. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-israel-emirates-gargash-idUSKCN25D0GR>.
- UAE, Israel Review Growing Economic Ties, Agree on Promoting Tourism Cooperation. (2021). WAM. Retrieved from <http://wam.ae/en/details/1395302981547>.
- Video: UAE Government Delegation Heads to Israel on First Official Visit. (2020). Khaleej Times. Retrieved from <https://www.khaleejtimes.com/news/government/video-uae-government-delegation-heads-to-israel-on-first-official-visit>.
- Yair Lapid: We Want to Expand the Abraham Accord to the Entire Region. (2021). The National. Retrieved from <https://www.thenationalnews.com/uae/2021/06/30/yair-lapid-we-want-to-expand-the-abraham-accord-to-the-entire-region/>.
2021. نيّطسلف قّبكنل ني عبسل او قشلاثل ىرئذلا يف داحتال مساب، يبرعلا يناملربلا داحتال قسائر نع رداص نايب Retrieved from <https://arabipu.org>.
- Retrieved from <http://wam.ae/ar/details/1395302948593> ليئارسا و تارامال نيّب كترشم نايب
- ينورتكلال عقوملا. مويلا تارامال. 2021. قّلبقملا أم—ع 50 لل قّلودلل 10 لا ئدابملا دامتعا اب ارارق ردصي قفيلخ Retrieved from <https://www.emaratalyout.com/local-section/other/2021-10-09-1.1546140>.
- Retrieved from <http://wam.ae/ar/details/1395302952695> نيّورتكلال عقوملا. ماو قلاكو. (2021). ايمسر بيبأ لت يف قّلودلا قرافس حتتغفي ليئارسا يف تارامال ريفس
- قلاكو. (2021). طسوالا قرشلا ققطنمب رارقتمب الو نمألا زيزعت لبس ناثحب يكييرمألا عيجراخلا ريزوو دياز نب مللادبع Retrieved from <http://wam.ae/ar/details/1395302937494>.
- نيّطسلف و ليئارسا يف تاروطتل او عيجيتارتسالا تاقال علا ايغتاه ناثحب يكييرمألا عيجراخلا ريزوو دياز نب مللادبع Retrieved from <http://wam.ae/ar/details/1395302935254>.
- ماو قلاكو. (2021). عيرصملا دوهجلاب ديشيو قزغ يف رانلا قلاطافقوب بحري سيسلا عم يفتاه لاصتالا لالخ دياز نب دمحم Retrieved from <http://wam.ae/ar/details/1395302936806>.
- Retrieved from <http://wam.ae/ar/details/1395302934165> نيّورتكلال عقوملا. ماو قلاكو. (2021). ندرألا ءارزو سيئر املقن يناتلا مللادبع نم قلاسر ققلا تي دياز نب دمحم

Fedianin Vitaliy

Ph.D. Student, <https://orcid.org/0000-0002-8414-6343>, makareast@gmail.com

Стаття надійшла / Article arrived: 01.08.2021

Схвалено до друку / Accepted: 28.08.2021